

อิทธิพลการค้าชายแดน ความกลมกลืนทางวัฒนธรรม และนโยบายภาครัฐ
(ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม)
ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดน
Influence of Border Trade Cultural Assimilation and Public Policy
(Border Trade and Cultural Encouragement)
Affecting the Pattern of Life on People in the Border Community

ชวีต สารพัตร¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของอิทธิพลการค้าชายแดน ความกลมกลืนทางวัฒนธรรม และนโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดนเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 397 ราย ประกอบด้วย ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในชุมชนชายแดนของประเทศไทย ได้แก่ ชุมชนชายแดนตลาดอินโดจีนท่าเสด็จ ชุมชนชายแดนตลาดอินโดจีนรากแก้ว ศรีมงคล ชุมชนชายแดนบ้านคลองลึก ตลาดโรงเกลือ และชุมชนชายแดนบ้านหาดเล็ก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้สถิติพรรณนา การหาค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปร ค่าความโด่ง การวิเคราะห์แบบถดถอยพหุเชิงซ้อน และการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้โปรแกรม LISREL ในการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิทธิพลการค้าชายแดน ความกลมกลืนทางวัฒนธรรม และนโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดนและวัฒนธรรม) ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดน มีตัวแบบสมการโครงสร้างเชิงเส้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตัวแปรดังกล่าวส่งผลต่อสภาพวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดน จากการศึกษาวิจัยพบอีกว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดนโดยรวม ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรด้านนโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) ตัวแปรด้านความกลมกลืนทางวัฒนธรรม และตัวแปรด้านอิทธิพลการค้าชายแดน

คำสำคัญ: การค้าชายแดน, ความกลมกลืนทางวัฒนธรรม, นโยบายภาครัฐ, วิถีชีวิตของประชาชน

Abstract

The purposes of this research were to study the relationship among the border trade, cultural assimilation, and public policy on the ways of life people in border community. The quantitative data was collected by using a questionnaire and the sample was 397 people residing at 4 border communities; Thasadet Indochina market, Rakkaewsrimongkol Indochina market, Baan Klongluek-Rongklue market, and Baan Hadlek. The quantitative data was analyzed by using descriptive statistic, mean, standard deviation, skewness, kurtosis, Hierarchical regression analysis, and linear structure relationship done by LISREL techniwque Confirmatory factor analysis. The research results indicated

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

that: The relationship among the border trade, the cultural assimilation, and the public policy regarding border trade and cultural encouragement affecting the ways of life of the in the border community had a model of the linear structural equation effectiveness fitted to and had a statistical significance towards the empirical data. In addition, it was found that the three variables; public policy regarding border trade and cultural encouragement, cultural assimilation, and border trade, had an effect on the ways of life overall.

Keywords: Border Trade, Cultural Assimilation, Public Policy, The ways of Life of the People

บทนำ

นับตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2523 เป็นต้นมาความรุนแรงของสถานการณ์ตามแนวชายแดนเริ่มเปลี่ยนแปลงจากมิติด้านสงครามสู่สันติภาพสร้างความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจแทนบรรยากาศแห่งความตึงเครียดทางการเมืองของประเทศที่มีความแตกต่างอุดมการณ์ทางการเมือง เมื่อพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี นโยบายต่อประเทศเพื่อนบ้านที่เรียกว่า นโยบายเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า เมื่อปี พ.ศ. 2534 ซึ่งเป็นการเน้นย้ำถึงความต้องการมีความสัมพันธ์แบบฉันมิตรส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้เพิ่มมากขึ้น เป็นจุดเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย ลาว และกัมพูชาไปในทางสันติภาพมากขึ้น รัฐบาลในสมัยต่อมาต่างให้ความสำคัญกับนโยบายและบรรจุการพัฒนาพื้นที่ชายแดนและการค้าชายแดนไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) และฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) มีเจตนารมณ์ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ และเอกชนผู้ประกอบการค้าในระบบโลกทุนนิยมกับสังคมนิยม เป็นนโยบายที่สำคัญอย่างหนึ่งในการเชื่อมประสานความสัมพันธ์ที่ตึงระหว่างรัฐด้วยมิติทางการค้า แทนการรบ ระหว่างประเทศไทย ลาว และกัมพูชา นโยบายเปลี่ยนสนามรบ

เป็นสนามการค้าเป็นการปรับนโยบายของประเทศไทยเพื่อให้เกิดสันติภาพ อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ คือ การติดต่อการค้าชายกับประเทศลาว และกัมพูชา ตลอดจนประเทศในภูมิภาคใกล้เคียง โดยมีวัฒนธรรมที่มีความผสมกลมกลืนของประชาชนที่ทำกิจกรรมร่วมกันตามแนวชายแดนช่วยกระชับความเข้าใจอันดี สร้างความร่วมมือ ความสงบเรียบร้อยตามแนวชายแดน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดนของประเทศไทยที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศลาว และกัมพูชา จากความหวาดระแวง ความกลัวจากภัยสงคราม ความอดอยาก ขาดแคลนสินค้าอุปโภค การว่างงาน ความยากจน ขาดโอกาสในการประกอบอาชีพ นำไปสู่การมีสินค้าบริโภค การมีงานทำ การมีรายได้ และมีวิถีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น

การดำเนินนโยบายเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้าของประเทศไทย ทำให้ประเทศลาวและกัมพูชาใช้ระบบการปกครองแบบสังคมนิยม ส่วนระบบเศรษฐกิจใช้แนวทางทุนนิยมมาประยุกต์ พร้อมกับดำเนินความสัมพันธ์ด้านต่างประเทศเป็นไปในลักษณะการสร้างมิตร ลดความหวาดระแวง ความขัดแย้งระหว่างลัทธิการเมือง และการสู้รบ ส่งผลให้เศรษฐกิจเริ่มมีการพัฒนาการค้าชายตามแนวชายแดน มีปริมาณมากขึ้น การปรับนโยบายเศรษฐกิจของประเทศลาวให้ชนโยบายกลไกเศรษฐกิจใหม่ (new

economy mechanism) พ.ศ. 2529 ส่วนประเทศกัมพูชา หลังการเลือกตั้งภายใต้การควบคุมขององค์การสหประชาชาติได้เข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มประเทศอาเซียน (Asian)

นอกจากนั้นสถาบันการเงินระหว่างประเทศและโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศซึ่งมีส่วนช่วยให้ศักยภาพทางการเงิน ได้ให้ความช่วยเหลือประเทศในเอเชียทางการเงิน เช่น ธนาคารโลก ธนาคารเพื่อพัฒนาเอเชียช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดนของประเทศไทย ด้านการค้าการลงทุน ส่วนความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เช่น โครงการหกเหลี่ยมเศรษฐกิจ โครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ และโครงการร่วมมือในภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง เกิดจากความร่วมมือกันของประเทศไทย พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม และจีน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้า การลงทุน การเกษตรอุตสาหกรรม เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นชายแดนให้ดีขึ้น (อนุช อาภาภิรม, 2546)

รัฐบาลให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนเศรษฐกิจ การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นชายแดนของประเทศ การเพิ่มปริมาณ และมูลค่าการค้าชายแดนให้สามารถเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจเติบโตอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการปฏิรูประบบการค้าชายแดนให้เข้าสู่ระบบสากล แก้ไขปัญหาอุปสรรคทางการค้า พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน ส่งเสริมการเปิดตลาดการค้าใหม่ การค้าของประชาชนตามแนวชายแดนยังเชื่อมโยงการบริโภคภายในของทั้งสองประเทศ นำไปสู่ผลประโยชน์ร่วมกัน ผลทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น มีต่อการจัดสรรทรัพยากรการผลิตสินค้าที่ตนมีความได้เปรียบ เนื่องจากการนำเข้าสินค้าจากอีกประเทศหนึ่งอยู่ในจุดคุ้มทุนกว่าที่จะผลิตเอง แต่แต่ละประเทศมีต้นทุน

การผลิตแตกต่างกัน และมีผลต่อการกระจายรายได้ การจ้างงาน และยังเป็นส่งเสริมการค้า การลงทุน ยกมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนชายแดน ที่เกิดจากการขยายตัวทางการค้าชายแดน (กระทรวงการต่างประเทศ, 2549)

ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของพื้นที่ชายแดนด้านความมั่นคง รัฐบาลต้องการจัดสาเหตุความหวาดระแวงกับประเทศเพื่อนบ้าน ที่มีอยู่เดิมในอดีต โดยใช้พื้นที่ชายแดนเป็นกันชน ป้องกันการกระทบกระทั่งกัน หลีกเลี่ยงสงคราม ต้องการสร้างพื้นที่ชายแดนให้เกิดสันติภาพโดยการพัฒนาความสัมพันธ์ โดยใช้มิติความสัมพันธ์ทางการค้าและวัฒนธรรมท้องถิ่นชายแดนสร้างความสามัคคีภาคประชาชนระหว่างชุมชนชายแดนประเทศไทย ลาว และกัมพูชา ในลักษณะการทูตภาคประชาชน (People to People Diplomacy-PPD) โดยเน้นให้ประชาชนในชุมชนชายแดนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน สังคมการเมือง โทรมนาคมน พลังงาน การศึกษา และการท่องเที่ยว การทูตภาคประชาชนเป็นแนวคิดที่ปฏิบัติได้ช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีสร้างความไว้วางใจ (Trust) ซึ่งกันและกันเกิดความเสมอภาค ความมีศักดิ์ศรี มีความจริงใจ เป็นการทูตที่บริสุทธิ์ โปร่งใส เกิดประโยชน์ร่วมกันกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศไทย เมื่อมีความใกล้ชิดและสัมพันธ์ไมตรีอันดีต่อกัน ความร่วมมือเพื่อความสงบตามแนวชายแดนเกิดขึ้นเช่นความร่วมมือทางการค้า การลงทุน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การศึกษา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ความร่วมมือป้องกันการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ลักลอบค้ายาเสพติด การลักลอบค้าโสเภณีข้ามชาติ การโจรกรรมรถยนต์เพื่อไปยังประเทศเพื่อนบ้าน การลักลอบขนสินค้า

หนีภาษี การลักลอบค้าอาวุธยุทธภัณฑ์เพื่อการรบ
แรงงานเถื่อน โรคติดต่อ ไม่ปล่อยให้บริเวณชายแดน
เป็นแหล่งก่ออาชญากรรม ข้ามชาติ เพื่อให้ประชาชน
ตามแนวชายแดนที่เกี่ยวข้องมีวิถีชีวิตสงบสุขอย่างยืนยาว
(จิระ หงส์ลดารมภ์, 2553)

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาอิทธิพลการค้า
ชายแดน ความกลมกลืนทางวัฒนธรรม นโยบายภาครัฐ
(ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) ที่ส่งผล
ต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดนของ
ประเทศไทย จากสาเหตุของปัญหาในอดีตที่เกิดขึ้นกับ
ประชาชนในชุมชนชายแดนของประเทศไทยอยู่กับ
ความหวาดกลัวภัยสงคราม การพลัดพราก การสูญเสีย
ขาดความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ขาดโอกาส
ในการประกอบอาชีพ ส่งผลให้เกิดภาวะความยากจน
เมื่อสันติภาพเกิดขึ้น รัฐบาลใช้นโยบายสร้างความสัมพันธ์
อันดีกับประเทศลาว และกัมพูชา เพื่อยุติสงคราม
และความขัดแย้งโดยใช้มิติทางการค้าและวัฒนธรรม
วิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดนประเทศไทย
จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้
หรือไม่ ภาวะสงครามจะเปลี่ยนแปลงไปสู่สันติภาพ
อย่างยั่งยืนได้นานเท่าใด ความอดอยากสู่การมีอยู่มีกิน
การว่างงานสู่การมีงานทำ ความยากจนสู่การมีรายได้
การเปลี่ยนแปลงจะสามารถยกระดับวิถีชีวิตความ
เป็นอยู่ ทางด้านเศรษฐกิจให้กับประชาชนในท้องถิ่น
ชายแดนประเทศไทย มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้
หรือไม่ และความกลมกลืนทางวัฒนธรรมจะสร้าง
สันติภาพ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐใน
พื้นที่ชายแดนจะเกิดขึ้นได้หรือไม่ การค้าชายแดน
จะมีผลต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจการขยายตัว
ทางการค้า การพึ่งพาทางการค้า การลงทุน และการพัฒนา
โครงสร้างพื้นฐานได้เพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของอิทธิพลการค้า
ชายแดน ความกลมกลืนทางวัฒนธรรม และนโยบายภาครัฐ
(ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) ที่ส่งผลต่อ
วิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดน

ทบทวนวรรณกรรม

การพึ่งพาทางการค้า

การค้าชายแดนเป็นส่วนหนึ่งของการค้า
ระหว่างประเทศ รัฐบาลไทยวางนโยบายการค้าให้
เป็นไปตามกลไกตลาดแบบเสรี ไม่เข้าไปแทรกแซงกิจการ
เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถแข่งขันกันอย่างเสรี
แต่ละประเทศมีความชำนาญในการผลิตสินค้าแตกต่างกัน
เช่น ประเทศไทยส่งสินค้าอุปโภค และบริโภค วัสดุ
ก่อสร้างไปจำหน่ายยังประเทศกัมพูชา และลาว ในขณะที่
นำเข้าสินค้าประเภทไม้ซุง ไม้แปรรูป และถ่านหิน
ทั้งนี้เพราะแต่ละประเทศมีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ
ในการผลิตสินค้าที่แตกต่างกัน เช่น ความได้เปรียบ
ทางด้านทรัพยากรต้นทุนการผลิต ปัจจัยการผลิต
สภาพภูมิประเทศ วัตถุดิบ และความเชี่ยวชาญ
(ดำรงศักดิ์ ชัยสนิท, 2543)

การพึ่งพาด้านปัจจัยการผลิตระหว่างประเทศไทย
ลาว และกัมพูชา แต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน
เช่น ประเทศไทยต้องนำเข้าไม้ ไม้แปรรูป เพื่อนำมาใช้
ในการก่อสร้าง นอกจากนั้น แรงงานจากประเทศลาว
และกัมพูชา ยังเป็นที่ต้องการของผู้ประกอบการไทย
เพราะมีค่าจ้างแรงงานถูก ไม่เลิกงาน อดทน ขยันทำงาน
ในขณะที่แหล่งเงินทุน เทคโนโลยี และโครงสร้างพื้นฐาน
ประเทศลาว และกัมพูชา ต้องพึ่งพาจากประเทศไทย
นำไปสู่การพึ่งพาเกื้อกูลทางการค้าซึ่งกันและกัน
(complementary) (สมนึก แต่งเจริญ, 2541)

ความจำเป็นในการพึ่งพาการค้าระหว่างกัน มีมากขึ้น ประชาชนในชุมชนชายแดนมีความจำเป็นต้องขยายการค้าระหว่างกัน รัฐบาลจึงต้องเปิดด่านชายแดนตลาดชายแดนเพื่อทำการค้าระหว่างกัน (Alvarez, 1995)

การขยายตัวทางการค้า

การขยายตัวทางการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยกับลาว บริเวณจุดผ่านแดนถาวรบ้านเชียงของ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย กับจุดการค้าชายแดนบ้านห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว ทำให้การค้าชายแดนในชุมชนชายแดนเกิดการขยายตัว ทางการค้า และเศรษฐกิจ ดังนี้ (กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ, 2550) (1) ตลาดการค้าชายแดนขยายตัว ผู้ซื้อ ผู้ขายมีการทำธุรกรรมการค้าชายแดนเพิ่มขึ้น (2) พัฒนาผลิตภัณฑ์จากสินค้าเกษตรที่ผลิตโดยชาวชุมชนชายแดนเพื่อส่งเป็นสินค้าออก (3) เป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งทางรถยนต์ และทางเรือ (4) เกิดการจ้างงาน ลดความยากจน ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีสินค้าเพื่อการบริโภค และอุปโภคเพิ่มขึ้น (5) การขยายตัวทางการค้า ส่งผลกระทบต่อรายได้ของประชาชนในชุมชนเพิ่มขึ้น (6) เป็นแหล่งท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ไทย และลาว ที่ปฏิบัติร่วมกันเป็นประจำทุกปี

การขยายตัวทางการค้าชายแดนจังหวัดตราดกับเกาะกง ประเทศกัมพูชา มีพรมแดนติดต่อกันทั้งทางบกและทางน้ำระยะทาง 325 กิโลเมตร มีจุดผ่านแดนถาวร 1 จุด คือจุดผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ติดกับจุดผ่านแดนบ้านตามเยียม อำเภอมณฑลสีมา จังหวัดเกาะกง สินค้าส่งออกส่วนใหญ่ ได้แก่ น้ำตาล นม สุรา และอะไหล่รถยนต์ สินค้านำเข้า ได้แก่ ปุ๋ย และหวาย กัมพูชานิยมสินค้าจากประเทศไทย เพราะสินค้ามีคุณภาพดีกว่า จีน และเวียดนาม แนวโน้มการค้าชายแดนยังมีการขยายตัว

ได้อีกเนื่องจากการมีการสร้างถนนสายเกาะกง พนมเปญ ที่รัฐบาลไทยให้การสนับสนุน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2548)

การขยายตัวด้านการค้าชายแดนทำให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจการค้านอกจากประเทศไทย ลาว กัมพูชา แล้วการค้าชายแดนยังมีการติดต่อค้าขาย กับเวียดนาม พม่า จีน การค้าชายแดนยังมีการติดต่อค้าขายไปยังภูมิภาคเอเชียบางประเทศ โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำการค้าระหว่างกัน

การค้าชายแดนระหว่างประเทศไทย ลาว กัมพูชา และเวียดนาม เชื่อมโยงกับประเทศจีนตอนใต้ในมณฑลยูนนาน (Maik, 2006) การค้าชายแดนที่แต่ละประเทศเชื่อมทางคมนาคมติดต่อกันเปรียบเสมือนการค้าเส้นทางสายไหมในอดีต (Rajesh, 2006) การขยายตัวทางการค้าชายแดนขยายจากระดับชุมชนสู่ระดับประเทศ

การลงทุน

การลงทุนในพื้นที่ชายแดนระหว่างประเทศไทย ลาว และกัมพูชา จากการศึกษาการลงทุนของ (Daude & Fratzscher, 2006) พบว่าการลงทุนชายแดนมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ และพัฒนาท้องถิ่นทำให้ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการผลิตสินค้าให้แก่ประชาชนในชุมชนชายแดน ผู้ประกอบการเข้าถึงแหล่งวัตถุดิบการผลิตสินค้า และแรงจูงใจของผู้ประกอบการในการลงทุนทำการค้าชายแดน ได้แก่ (1) การค้าชายแดนทำรายได้นำเงินตราเข้าประเทศ (2) ชุมชนชายแดนเป็นแหล่งผลิตวัตถุดิบทางการเกษตร สามารถนำผลผลิตมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูป (3) ประเทศลาว และกัมพูชา มีความต้องการบริโภคสินค้าสูง สินค้าบางอย่างไม่สามารถผลิตเองได้ต้องพึ่งพาการนำเข้าจากประเทศไทย (4) การลงทุนก่อให้เกิดการจ้างงาน สร้างรายได้แก่ประชาชนในชุมชนชายแดน (5) แรงงานจากประชาชนในชุมชนชายแดนประเทศไทย ลาว และกัมพูชา ค่าจ้าง

แรงงานถูก(6) สามารถทำการค้าขายตัว สู่ประเทศต่างๆ ในภูมิภาค

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

โครงสร้างพื้นฐานมีความสำคัญพื้นฐานการพัฒนาการค้าชายแดน และการท่องเที่ยวระหว่างประเทศไทย ลาว และกัมพูชา เช่น สะพานมิตรภาพระหว่างประเทศไทยกับลาว เป็นเส้นทางขนส่งสินค้าชายแดนและเส้นทางคมนาคมของประชาชนเชื่อมต่อระหว่างประเทศไทยสู่ลาว ช่วยอำนวยความสะดวกในการติดต่อแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้า และการเดินทางข้ามแดน (Erie & Nathanson, 2000) พบว่าการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน สะพาน ทำให้เศรษฐกิจการค้าขายตัวสร้างโอกาสให้กับประชาชนในการค้าขาย สร้างรายได้เพิ่มขึ้นจากการค้าชายแดน การค้าชายแดนระหว่างประเทศไทย ลาว และกัมพูชา ส่วนใหญ่แล้วใช้การขนส่งโดยทางรถยนต์ เช่น การขนส่งสินค้า จากชายแดนประเทศไทยข้ามสะพานมิตรภาพที่มุกดาหาร (Kobayashi, 2006) จากการศึกษาพบว่าการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ทำให้การค้าชายแดนขยายตัวจากประเทศไทยสู่ลาว กัมพูชา เวียดนาม พม่า และจีน นอกจากนั้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานช่วยให้ธุรกรรมการค้าชายแดนกระจายสู่ประเทศต่างๆ (ทักษิณ ชินวัตร, 2545)

นโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมด้านการค้าชายแดน และวัฒนธรรม)

การส่งเสริมการค้าชายแดนของเจ้าหน้าที่รัฐในท้องถิ่นชายแดนไทยเป็นการบูรณาการยุทธศาสตร์การส่งเสริมการค้าชายแดนในระดับพื้นที่กับนโยบายรัฐให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐโดยเชื่อมโยงประสานการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐในทุกส่วนราชการในพื้นที่ชายแดน เพื่อต้องการส่งเสริมด้านการค้า และวัฒนธรรมของประชาชนในชุมชนชายแดนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ จากการศึกษา

ของกรมการค้าต่างประเทศ(2548) พบว่านโยบายส่งเสริมการค้าชายแดนนอกจากนโยบายเปลี่ยน สนามรบเป็นสนามการค้าแล้วยังปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ชายแดนทำธุรกรรมการค้าและเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) สนับสนุนการค้าให้ขยายตัวเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศอินโดจีน กลุ่มประเทศอาเซียน และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) เน้นความสำคัญในการยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจ ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางธุรกิจของภูมิภาคด้านการค้าขนส่ง การคมนาคม และเป็นศูนย์กลางการผลิต

ในขณะเดียวกัน นโยบายภาครัฐยังเป็น การผสมระหว่างการส่งเสริมการค้าชายแดนด้านการตลาด การผลิตและการส่งเสริมวัฒนธรรมเข้าด้วยกันกับแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชนโดยเฉพาะ เพื่อให้ชุมชนทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของระบบทุนนิยม เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประทานแก่ประชาชนไทยเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ซึ่งเหมาะสมกับการดำรงชีพในระดับท้องถิ่น จุดเด่นคือแนวทางที่สมดุลโดยประชาชนรู้จักการประหยัด ใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2547) เช่นส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) พัฒนาการผลิตให้มีคุณภาพและส่งไปจำหน่ายยังประเทศลาว และกัมพูชาหรือประเทศต่างๆ ในภูมิภาคอื่น ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงยั่งยืน ส่งเสริมให้มีการทำการเกษตรแบบผสมผสาน

ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ไว้เป็นอาหารหากมีมากพอก็จะนำไปขายในตลาดชายแดน

ความกลมกลืนทางวัฒนธรรมระหว่างประชาชนในชุมชนชายแดนประเทศไทย ลาว และกัมพูชา

การนับถือพุทธศาสนา การปฏิบัติกิจกรรมประเพณี และการใช้ภาษาพูดไทย ลาว กัมพูชา ระหว่างประชาชนในชุมชนชายแดนประเทศไทย ลาว และกัมพูชา เป็นความกลมกลืนทางวัฒนธรรม (cultural ecology) มีมาตั้งแต่อดีต ด้วยปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ที่มีพรมแดนติดต่อกันความสัมพันธ์ด้านประวัติศาสตร์ ความคาบเกี่ยวพื้นที่การปกครอง และการทำสงครามกวาดต้อนประชาชนลาว กัมพูชามาอยู่ในประเทศไทย (มติชน ฉบับวันที่ 14 กรกฎาคม 2550, หน้า 2)

ชุมชนชายแดนประเทศไทย ลาว และกัมพูชา เป็นกลุ่มท้องถิ่น หรือกลุ่มภูมิสำเนา (locality group) ที่ประกอบด้วยประชาชนแต่ละสัญชาติมีเขตดินแดนเป็นของตนเอง แต่สภาพภูมิศาสตร์ ความเป็นมาในอดีต เชื้อชาติ และวัฒนธรรมมีความกลมกลืนกัน มีวิถีชีวิตที่คล้ายกัน มีแบบแผนการปฏิบัติไปในทางเดียวกัน รวมทั้งแบบแผนการกระทำโต้ตอบกันทางสังคมไปในวิถีทางเดียวกัน (social interactions) เป็นมรดกทางสังคมที่ส่งต่อจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง วัฒนธรรมหลัก (great culture) เป็นวัฒนธรรมที่ประพฤติปฏิบัติได้แก่ ภาษา ศาสนา ประเพณี และมีการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรม (culture assimilation) ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเสมือนเป็นหลอมความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในชุมชนชายแดนประเทศไทย ลาว และกัมพูชา ให้อยู่ร่วมกันอย่างเป็นมิตร เพราะพื้นที่บริเวณชายแดนเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การดำเนินนโยบายต่างประเทศในลักษณะการสร้างสันติภาพ

ความร่วมมือ อันจะนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนลดความขัดแย้ง และข้อพิพาทระหว่างประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) เป็นวิธีการนำเสนอข้อมูล และสามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรออกเป็นตัวเลขอย่างชัดเจนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อทดสอบและยืนยันแบบจำลองสมการโครงสร้างและความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา

การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ของอิทธิพลการค้าชายแดน นโยบายภาครัฐ ความกลมกลืนทางวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดนของประเทศไทย ที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศลาว และกัมพูชา เพื่อความถูกต้องและเชื่อถือได้ของตัวแปร ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเชื่อถือ (reliability) ของมาตรวัดทุกตัวที่เกี่ยวข้องก่อนนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าว

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือประชาชนที่มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในชุมชนชายแดนไทย อายุ 15 ปีขึ้นไป เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 ราย ประกอบด้วย (1) ชุมชนชายแดนที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศไทย ลาว ได้แก่ ชุมชนชายแดนอินโดจีนบ้านท่าเสด็จ จำนวน 141 ราย ชุมชนชายแดนอินโดจีนรากแก้ว ศรีมงคล จำนวน 195 ราย และ (2) ชุมชนชายแดนติดต่อกับประเทศไทยกับกัมพูชา ได้แก่ ชุมชนชายแดนบ้านคลองลึก (ตลาดโรงเกลือ) จำนวน 34 ราย ชุมชนชายแดนบ้านหาดเล็ก จำนวน 27 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามแบบปลายเปิดเพื่อสอบถามประชาชนในชุมชนชายใต้ แบ่งแบบสอบถามเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบ ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับวิถีชีวิตประชาชนในชุมชนชายแดน ส่วนที่ 3 คำถามที่เกี่ยวกับอิทธิพลการค้าชายแดน ส่วนที่ 4 ด้านความกลมกลืนทางวัฒนธรรม และส่วนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับนโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม)

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล กระบวนการทางสถิติที่ผู้วิจัยดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการมีความเชื่อถือได้ในการวิจัยให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้มีความเชื่อถือได้ (reliability) โดยใช้วิธีการเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้จากการทดสอบเพื่อหาความสอดคล้องภายในของมาตรวัดเพื่อการวิจัย (internal consistency method) แบบคอนบักอัลฟา (Cronbach Alpha) เพื่อหาค่าของสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ของแต่ละรายการข้อคำถามในแต่ละมาตรวัด โดยค่าอัลฟาอยู่ระหว่าง 0.50-0.65 เป็นค่าที่เชื่อถือได้ปานกลาง และค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป มีความเชื่อถือได้ค่อนข้างสูง แต่หากต่ำกว่า 0.50 ถือว่ามีค่าความเชื่อถือได้น้อย

การสร้างเครื่องมือมีกระบวนการเพื่อความถูกต้อง และความเชื่อถือได้ ของเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นทั้งหมดจากการทบทวนวรรณกรรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องทางเนื้อหา และนำเครื่องดังกล่าวไปทดสอบ (pre-test) กับผู้อาศัยในชุมชนตลาดมหาชนอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เนื่องจากสภาพแวดล้อมมีลักษณะคล้ายกับตลาดชายแดนมีทั้งคนไทย ลาว และกัมพูชา ที่อาศัยในชุมชน และซื้อขายสินค้าระหว่างกัน โดยกำหนดตัวอย่างจำนวน 50 ราย หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาทดสอบหาความเชื่อมั่น

ของเครื่องมือด้วยการใช้สถิติวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์อัลฟา (coefficient alpha) แบบครอนบัก (Cronbach) ผลจากการทดสอบพบว่าตัวแปรทุกตัวมีค่าสัมประสิทธิ์รายข้อมากกว่า 0.50 และค่าสัมประสิทธิ์โดยรวมสูงกว่า 0.70 จึงนำเครื่องมือดังกล่าวไปเก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มประชากรเป้าหมาย ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยรวม เท่ากับ 0.922 และข้อคำถามที่ใช้ได้ทั้งสิ้นจำนวน 63 ข้อ

การหาความถูกต้องด้านเนื้อหา (Content Validity) ได้จากการทบทวนวรรณกรรม โดยใช้วิธีการประเมินข้อกระทงคำถามที่นักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เคยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้เกิดความถูกต้องในด้านเนื้อหาเป็นอันดับแรกและตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาว่ามีความสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการและนำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) จำนวน 3 ท่าน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อคำถามที่มีความถูกต้องด้านเนื้อหาให้มากที่สุด โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC ระดับ 1 ก่อนและพิจารณาผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ นำข้อคำถามที่ผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจหรือข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่าระดับ 0.50 นำมาปรับปรุงแก้ไขส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และให้ความคิดเห็นอีกครั้งจนได้ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80-1.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาค่าเฉลี่ย (mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ใช้สำหรับวิเคราะห์ระดับการรับรู้เกี่ยวกับอิทธิพลการค้าชายแดน ความกลมกลืนทางวัฒนธรรม นโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตประชาชนในชุมชนชายแดน

2 ค่าความเบ้ (skewness) ค่าความโด่ง (kurtosis) ใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะการแจกแจงของตัวแปร

3. การวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) เพื่อวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของแบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทวิระหว่างตัวแปรทุกตัวที่ใช้ในการวิเคราะห์ พบว่า (ตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์กันสูง)

ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นความสัมพันธ์เชิงเส้น (linearity) ผู้วิจัยศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดนโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) ระหว่างตัวแปรเชิงประจักษ์จำนวนทั้งสิ้น 14 ตัวแปร พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงประจักษ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งผลการวิเคราะห์มีข้อสรุป ดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงประจักษ์ในกลุ่มตัวแปรแฝงต่างกลุ่มจากการศึกษาพบว่าตัวแปรเชิงประจักษ์ทุกตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) อยู่ในช่วง 0.04-0.74 โดยตัวแปรด้านนโยบายภาครัฐด้านการส่งเสริมทางการตลาด และการส่งเสริมด้านการผลิต มีค่าความสัมพันธ์กันสูงสุด ($r = 0.74$) ซึ่งค่าสถิติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าลักษณะความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษามีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงประจักษ์ในกลุ่มตัวแปรแฝงเดียวกัน ผลการวิเคราะห์ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่แสดงความสัมพันธ์กัน

ระหว่างตัวแปรเชิงประจักษ์ในแต่ละกลุ่มตัวแปรแฝงมีความใกล้เคียงกัน ประกอบด้วย

ด้านนโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) พบว่า ตัวแปรประจักษ์ทุกตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) อยู่ในช่วง 0.58-0.74 ซึ่งส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันในระดับมาก โดยการส่งเสริมทางการตลาด และการส่งเสริมด้านการผลิต มีค่าความสัมพันธ์กันสูงสุด ($r = 0.74$)

ด้านความกลมกลืนทางวัฒนธรรม จากการศึกษาค้นพบว่า ตัวแปรเชิงประจักษ์ทุกตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) อยู่ในช่วง 0.51-0.56 ซึ่งส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง โดยตัวแปรด้านการปฏิบัติกิจกรรมร่วมทางประเพณีท้องถิ่นชายแดน กับด้านการนับถือศาสนา มีความสัมพันธ์กันสูงสุดในระดับมาก ($r = 0.56$)

ด้านอิทธิพลการค้าชายแดน จากการศึกษาค้นพบว่า ตัวแปรเชิงประจักษ์ทุกตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งแสดงค่าของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) อยู่ในช่วง 0.43-0.66 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง โดยตัวแปรด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และด้านการลงทุนมีความสัมพันธ์กันสูงสุด ($r = 0.66$)

ด้านวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดน พบว่า ตัวแปรเชิงประจักษ์ทุกตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) อยู่ในช่วง 0.15-0.74 ซึ่งส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันในระดับน้อยถึงระดับมาก โดยตัวแปรด้านการมีรายได้ และการสร้างโอกาสในการทำงานมีความสัมพันธ์กันสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($r = 0.74$)

การวิเคราะห์ถดถอยพหุเชิงซ้อน เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ กับตัวแปรตาม วิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดน ผู้วิจัยใช้แบบจำลอง 3 แบบทดสอบผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดนโดยตัวแปรตามทุกแบบจำลองคือตัวแปรวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดน

จากการศึกษาวิเคราะห์ถดถอยพหุเชิงซ้อนความสัมพันธ์ระดับปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดน พบว่า ปัจจัยด้านอิทธิพลการค้าชายแดน ประกอบด้วย การพึ่งพาทางการค้า การขยายตัวทางการค้า การลงทุน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อนำปัจจัยความกลมกลืนทางวัฒนธรรม และนโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริม การค้าชายแดน และวัฒนธรรม) เข้ามาร่วมวิเคราะห์พบว่าปัจจัยต่างๆ มีค่าสหสัมพันธ์เชิงพหุคูณเพิ่มขึ้น ร้อยละ 70, 70, 71 ($r = 0.70, 0.70, 0.71$)

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองการวัดนโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) ประกอบ เจริญยั่งยืนของแบบจำลองมาตรวัดนโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดนและวัฒนธรรม) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยการส่งเสริมทางด้านตลาด มีค่าความเชื่อถือได้สูงสุด 0.92 และมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในระดับที่เหมาะสมคือระหว่าง 0.71-0.92

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเจริญยั่งยืนของแบบจำลองสมการโครงสร้างเชิงเส้นของมาตรวัดวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดนแสดงให้เห็นว่าแบบจำลองการวัดตัวแปรแฝงวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดน พบว่า มีความเหมาะสมสอดคล้อง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าความเชื่อถือได้ด้านการสร้างโอกาสในการทำงานอยู่ในระดับสูงสุด 0.91

การวิเคราะห์แบบจำลองการวัดมิติอิทธิพลการค้าชายแดน ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเจริญยั่งยืนของแบบจำลองสมการโครงสร้างเชิงเส้นของมาตรวัดอิทธิพลการค้าชายแดนที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในระดับที่เหมาะสมระหว่าง 0.66-0.82 โดยมีค่าน้ำหนักเจริญยั่งยืนด้านการขยายตัวทางการค้าอยู่ในระดับสูงสุด เท่ากับ 0.82

การวิเคราะห์แบบจำลองการวัดมิติความกลมกลืนทางวัฒนธรรม ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเจริญยั่งยืนของแบบจำลองสมการโครงสร้างเชิงเส้นของมาตรวัดความกลมกลืนทางวัฒนธรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในระดับที่เหมาะสมระหว่าง 0.71-0.78 โดยมีค่าองค์ประกอบเจริญยั่งยืนด้านการนับถือศาสนาอยู่ในระดับสูงสุด 0.78 และตัวแปรเชิงประจักษ์ทุกตัวมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อิทธิพลทางตรง ได้แก่ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดน เรียงตามลำดับจากค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมากไปหาน้อย ดังนี้

ปัจจัยด้านนโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อปัจจัยด้านอิทธิพลการค้าชายแดน มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.37 เพราะเจ้าหน้าที่รัฐได้ทำการส่งเสริม และสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนชายแดนทำการค้าและมีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อปัจจัยด้านอิทธิพลการค้าชายแดน มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ -0.20 เนื่องจากแม้ว่าเจ้าหน้าที่รัฐจะทำการส่งเสริมและสนับสนุนการค้าชายแดนไม่ว่าจะเป็นด้านการให้ประชาชนในชุมชนชายแดนประเทศลาว และกัมพูชา มาซื้อขายสินค้าในตลาดชายแดนของไทย การส่งเสริมการค้าชายแดนโดยเปิดตลาดชายแดนยังจุดผ่าน

แดนตามพรมแดนที่ติดต่อกับประเทศลาว และกัมพูชา การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ถนน สะพาน และท่าเรือ เชื่อมต่อกับชายแดนประเทศลาว และกัมพูชา ประชาชนได้รับความสะดวกในการทำการค้า แต่ประชาชนในชุมชนชายแดนยังมีการลักลอบซื้อขายสินค้าตามแนวชายแดนอยู่เป็นจำนวนมาก เพราะเกิดจากแรงจูงใจที่ผู้ซื้อสินค้าซื้อได้ในราคาถูก ผู้ขายสินค้าไม่ต้องเสียภาษี จึงขายสินค้าได้ในราคาสูงขึ้น ประกอบกับพื้นที่ชายแดนมีขอบเขตกว้างขวางห่างไกลจากด่านด้วยความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านชายแดน อีกประการหนึ่งคือความรู้จักคุ้นเคย เป็นญาติมิตร การพูดภาษา และสร้างความใกล้ชิด เป็นปัจจัยเอื้อต่อประชาชนในชุมชนชายแดนในการลักลอบซื้อขายสินค้าตามแนวพรมแดนระหว่างประเทศไทย ลาว และกัมพูชา

ปัจจัยด้านความกลมกลืนทางวัฒนธรรม มีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยด้านวิถีชีวิตประชาชนในชุมชนชายแดน มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ -0.32 แม้ประชาชนในชุมชนชายแดนประเทศไทย ลาว และกัมพูชา จะมีวัฒนธรรมประเพณีที่กลมกลืนกัน แต่แนวทางปฏิบัติในพิธีกรรมบางอย่างมีความแตกต่างในรายละเอียดปลีกย่อยของแต่ละท้องถิ่นที่ประชาชนในชุมชนชายแดนปฏิบัติสืบทอดกันมา

อภิปรายผล

การมีความสัมพันธ์ทางการค้าจะมีผลทำให้ประชาชนในชุมชนชายแดนของทั้งสองประเทศสามารถยกฐานะการดำรงชีพที่ดีขึ้น เกิดการพึ่งพากันมากขึ้น มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากขึ้น และยังเป็นการนำความสงบสันติสุขมาสู่ประชาชนในชุมชนชายแดนนอกจากได้รับประโยชน์จากการขายสินค้าแล้ว ยังมีแหล่งวัตถุดิบ และแรงงานจากชุมชนชายแดนของกัมพูชา

กระบวนการค้าขายแดนในชุมชนชายแดนประเทศไทย กับกัมพูชา คู่ค้าจะทำการติดต่อซื้อขาย 2 ระดับ คือ (1) ซื้อขายผ่านชายแดนรายใหญ่มีปริมาณมูลค่าสูง และ (2) ซื้อขายในตลาดชายแดนเป็นการซื้อขายรายย่อยระหว่างประชาชนในชุมชนชายแดนประเทศ และกัมพูชา

การส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่รัฐให้มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในระดับท้องถิ่นของทั้งสองประเทศดำเนินการตามนโยบายเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้าอย่างเป็นรูปธรรมจัดให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานในบริเวณชายแดนพร้อมรองรับการทำการค้าชายแดนให้ความปลอดภัยกับชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนตามแนวชายแดนอย่างจริงจัง

การค้าอนุกระบวนระหว่างประชาชนในชุมชนชายแดนประเทศไทย กับกัมพูชา มีทั้งการลักลอบนำเข้าประเภทค้าส่ง ค่าปลีก สูงสุดได้แก่ไม้แปรรูป ส่วนการลักลอบส่งออกมากที่สุดได้แก่สินค้าอุปโภคบริโภคประจำวัน การลักลอบทำการซื้อขายมักกระทำกันตลอดแนวชายแดน หรือลักลอบพกพาผ่านด่านตรวจ แรงจูงใจเพราะค่าใช้จ่ายต่ำ สะดวกรวดเร็ว และสามารถจำหน่ายได้ราคาดี

แนวทางในการแก้ปัญหาโดยการพัฒนาการค้าในระบบให้เอื้อต่อการทำการค้าโดยลดขั้นตอนต่างๆ ให้น้อยลง จัดการด้านสาธารณูปโภคบริเวณแนวชายแดนให้พร้อมรองรับการทำการค้าชายแดน เจ้าหน้าที่รัฐในท้องถิ่นปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด ปราบปรามลงโทษผู้กระทำผิดอย่างจริงจังโดยเฉพาะความซื่อสัตย์ของเจ้าหน้าที่รัฐ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. รัฐควรสร้างความสัมพันธ์ทางการค้า และ วัฒนธรรม กับประเทศลาว และกัมพูชาทั้งในระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น
2. กระจายอำนาจการตัดสินใจ และจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมด้านการค้าชายแดน และ วัฒนธรรมให้กับหน่วยราชการท้องถิ่น
3. จัดให้มีสาธารณูปโภค โครงสร้างพื้นฐาน และการคมนาคม เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการทำ ธุรกิจ การค้าชายแดน การทำกิจกรรมประเพณีท้องถิ่นชายแดนในทุกจุดผ่านแดน
4. ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่จะ เป็นการส่งเสริมการค้าชายแดน และการส่งเสริม

ทางด้านวัฒนธรรม อยู่บนพื้นฐานเพื่อเป็นประโยชน์ ต่อประชาชนในชุมชนชายแดน

5. เร่งปราบปรามกลุ่มผู้ลักลอบซื้อขายสินค้า ตามแนวชายแดน สิ่งที่จะได้รับคือการปราบปรามผู้ ลักลอบซื้อ และขายสินค้า การทำผิดกฎหมาย การ ก่ออาชญากรรมตามแนวชายแดน เช่น การลักลอบ ซื้อและขายสินค้า ยาเสพติด โจรกรรมรถยนต์ อาวุธ สงคราม การกระทำเหล่านี้มีผลต่อความมั่นคง และ ความสงบสุขของประชาชนตามแนวชายแดน หากการปราบปรามได้ผลพื้นที่ชุมชนชายแดนจะเกิด ความสงบปราศจากการก่ออาชญากรรม สร้างชุมชน เข้มแข็ง และการจัดเก็บภาษีศุลกากรจะเพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการค้าต่างประเทศ. (2548, กันยายน). *การส่งเสริมการค้าชายแดน*. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2550, จาก <http://www.thainews.th.com/download/doc5.doc>.
- กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ. (2550, เมษายน). *กรอบพันธมิตร และหุ้นส่วนระหว่างประเทศ*. สืบค้น เมื่อ 21 เมษายน 2550, จาก <http://www.mfa.go.th/business/1746.php>
- กระทรวงการต่างประเทศ. (2549). *การส่งเสริมการค้าดำเนินธุรกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน*. สืบค้นเมื่อ 17 ธันวาคม 2549, จาก <http://www.mfa.go.th/web/200.phd?id:>
- จีระ หงส์ลดารมภ์. (2553). *การทูตแบบใหม่*. สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2553, จาก <http://www.chiraacadamy.com>
- ดำรงศักดิ์ ชัยสนธิ. (2543). *การค้าระหว่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
- ทักษิณ ชินวัตร. (2545). *เอเชียเนเทรดแพร์*. สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2550, จาก <http://72.14.253.104/search?q=eache:t8WqjSCDe6QJ:www.cambridgeconsultan>.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2548). *การค้าชายแดนไทย – ลาว – กัมพูชา*. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2550, จาก <http://www.bot.or.th/BOTHomepage/databank/Econcond/seminar/Discuss/trade-border/trade-border.pdf>.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2547). *อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง*. สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2550, จาก <http://www.positioningmag.com/prnews/prnews.aspx?id=24275>.

- สมนึก แดงเจริญ. (2541). *ทฤษฎีและนโยบายการค้าระหว่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อนุช อาภาภิรม. (2546). *การค้าชายแดน: การเชื่อมสัมพันธ์ตามรอยตะเข็บ*. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2549, จาก http://www.rinacmus.ac.th/mod.th/mas_page_event_his/
- Alvarez, R. R. (1995). The Mexican-US border: The making of anthropology of borderlands. *Annual Review of Anthropology*, 24, 447-470.
- Daude, C., & Fratzscher, M. (2006, February). *The pecking order of cross-border investment*. Retrieved November 20, 2006, from <http://www.ecb.int/pub/polf/scpwp/ecbwp590pdf>
- Erie, P., & Nathanson, C. (2000, May). *The challenge of developing the cross-border region's trade infrastructure*. Retrieved June 14, 2007, from <http://www.sondiegodialogue.org/pdfs/Trade/20challenge%20522.pdf>.
- Malik, K. (2006, December). *Regional economic integration in Asia and Pacific*. Retrieved April 03, 2008, from <http://www.wdp.org.cn/modules.php?op>.
- Rajesh, P. (2006, July). *Hostility put aside. India and China reopen silk road*. Retrieved May 20, 2007, from <http://www.boston.com/news/world/asia/articles/2006/07/06/hostility-put-aside>.